Bevezetés

Az orvostudomány egyik legfontosabb felfedezése az elmúlt 25 évben az emberi (humán-) papillomavírus (HPV) rákképző szerepének bizonyítása volt. Népességi, klinikai és laboratóriumi tanulmányok sora bizonyította, hogy a HPV-k bizonyos fajtái felelősek a méhnyakrák kialakulásáért. Ezeket a rákot okozó HPV-fajtákat a nemzetközi irodalomban nagy kockázatú (high-risk) HPV-fajtáknak (HPV-típusoknak) nevezik, de használatos a daganatkeltő, rákkeltő HPV-fajták megjelölés is. Később bebizonyosodott, hogy egy sor más rákféleség keletkezésében is meghatározók a HPV-k. Másként fogalmazva: számos HPV-fertőzés végeredménye a méhnyak-, illetve valamilyen más rák keletkezése.

Az a tény, hogy valamilyen fertőzés okoz rákot, a megelőzésnek új lehetőségét, a védőoltás alkalmazását teremtette meg. A tudósok, kutatók nem késlekedtek, és mára már megszületett a napi gyakorlatban alkalmazható HPV-védőoltás, amely az orvoslás történetének egyik sarkalatos eseménye.

A rákképződés és a HPV-k közötti összefüggés bizonyításának és a védőoltás kifejlesztésének népességi vonatkozásai felbecsülhetetlenek. Mindenekelőtt, mert a HPV-fertőzés világszerte rendkívül elterjedt – többé-kevésbé mindenki megkapja –, ez a leggyakoribb nemi érintkezéssel terjedő betegség. A HPV-védőoltástól ekként elvileg egyfajta világméretű járvány jelentős visszaszorítása remélhető egy-két évtized távlatában. Most a gyakorló orvosokon és az egészségügy szervezőin a sor, kezükben az óriási lehetőség.

A HPV-történet az orvosi gondolkodásra is hatott, és hat ma is: a molekuláris utak és támadáspontok megértését segíti, gyakorlati alkalmazásukra ösztökél. A lehetőségek végtelenek, de a szakemberek felelőssége sem kisebb. A laboratórium és a betegágy között ki kell kövezni az utat, ez korunk gyógyítóinak egyik meghatározó feladata. Ennek szellemében és érdekében született ez a különszám is. Teljességre nem törekedhettem, hiszen a HPV okozta betegségek (függölyök, méhnyak-, hüvely-, szeméremtesti rákok stb.) részletes ismertetése több száz oldalas könyvet eredményezne. A HPV-fertőzések sejt-, sőt molekuláris háttérének ismertetése és a megelőzés lehetőségeinek áttekintése, gyakorlati útmutató kialakításával, volt az alapvető szempont.

Az ebben az összefoglalóban közreadottak bizonyos részeit már közöltük a Nőgyógyászati Onkológia korábbi számaiban. Ezek közül kisebb-nagyobb részt csupán módosításokkal, többségüket azonban lényegesen átírva, más megvilágításba helyezve építettem be ebbe a számba. Átvételüktől nem lehetett eltekinteni, a megértés rovására ment volna.

Bősze Péter